

Uwagi metodyczne do materiałów w ułożonym zestawie:

język polski dla uczniów w wieku powyżej 14 lat do programu "Moja polska kulturoteka" - cz. 1.

Wszystkie materiały można wykorzystywać zgodnie z licencją Creative Commons - Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0 PL <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>,
za wyjątkiem materiałów, które zostały wyraźnie oznaczone jako nieobjęte postanowieniami tej licencji.

Tytuł:	Językowy obraz świata (1)
Opis skrócony:	Na zajęciach zapoznamy się ze współczesnym spojrzeniem na język i rozważymy znaczenie uczenia się języka ojczystego jako podstawowego elementu kształtowania własnej osobowości.
Autor(rzy):	Joanna Zaremba
Hasła treści	Humanistyka, językoznawstwo, język, język ojczysty, motto,
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	90
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	120

Uwagi metodyczne

Celem lekcji jest uświadomienie uczniowi wagi poznawania języka oraz bogacenia słownictwa.

Punktem wyjścia zajęć jest analiza wskazanego tekstu.

Zaproponowane pytania do tekstu pomogą uczniowi:

wyszukać informacje według wskazanego kryterium i uporządkować je,

rozpoznać intencję wypowiedzi (tu: sugestię),

wskazać w tekście argumentacyjnym tezę, argumenty i wnioski.

Uczniowie mogą pracować indywidualnie (np. wypełnienie tabel) lub w grupach (np. przygotowanie się do dyskusji).

Tytuł:	Funkcje mowy (1)
Opis skrócony:	Poznamy schemat komunikacji językowej oraz wzbogacimy słownictwo z zakresu językoznawstwa. Zastanowimy się, jak przebiegają akty komunikacji językowej w różnych, codziennych sytuacjach.
Autor(rzy):	Joanna Zaremba
Hasła treści	Komunikacja językowa, kod, komunikat
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	30
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45

Uwagi metodyczne

Uczniowie mogą najpierw napisać krótkie dialogi, a następnie opisać akt komunikacji.

Tytuł:	Funkcje mowy (2)
Opis skrócony:	Poznamy funkcje mowy oraz wzbogacimy słownictwo z zakresu językoznawstwa. Nauczymy się rozpoznawać funkcje mowy w codziennych sytuacjach.
Autor(rzy):	Joanna Zaremba
Hasła treści	Schemat aktu komunikacji, funkcje mowy, język poetycki
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	30

Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
---	----

Uwagi metodyczne

Praca nad tekstem powinna odbywać się w grupach – przygotowanie dialogu, opis aktu komunikacji i wskazanie w dialogach funkcji mowy.

Tytuł:	Moja ojczyzna
Opis skrócony:	Pojęcie <i>ojczyzna</i> można różnie definiować. A o polskość różnie walczyć.
Autor(rzy):	Joanna Zaremba
Hasła treści	Ojczyzna, Polska, język ojczysty, C. K. Norwid, St. Wyspiański
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	90

Uwagi metodyczne

Celem lekcji nie jest analiza i interpretacja tekstu literackiego. Odwołania do literatury służą zainspirowaniu uczniów do dyskusji o pojęciu ojczyzna. Jednak zrozumienie tekstów jest bardzo ważne, zatem należy wyjaśnić wszystkie nieznane słowa (zależnie od poziomu językowego grupy). Wyjaśnienie to może mieć formę pracy ze słownikiem.

Szczególnie istotne jest, by uczeń dostrzegł związek między *ojczyzną* a językiem ojczystym. Jeśli spostrzeżenie to nie wyniknie z analizy tekstu, nauczyciel powinien omówić dokładnie to zagadnienie.

W wierszu *Moja ojczyzna* należy uwzględnić polemikę dotyczącą rozumienia pojęcia *ojczyzna*.

Uczniowie mogą pracować indywidualnie lub w grupach (analizując teksty).

Jeśli czas pozwoli, warto odczytać podczas lekcji wypowiedzi uczniów na temat *Moja ojczyzna*.

Tytuł:	Bogurodzica - najstarszy zabytek języka
Opis skrócony:	Przeczytamy tekst Bogurodzicy. Scharakteryzujemy przedstawiony w nim wizerunek Matki Boskiej. Dowiemy się, czym charakteryzowała się figura deesis w ikonografii chrześcijańskiej. Na zakończenie odpowiemy na pytanie, w jaki sposób forma najstarszej pieśni religijnej oddaje jej treść.
Autor(rzy):	Katarzyna Szymańska
Hasła treści	„Bogurodzica”, Matka Boska, hymn, deesis
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

prowadzący powinien wyjaśnić uczniom w momencie lektury tekstu te słowa, które są dla nich niezrozumiałe.

Tytuł:	Matka Boska w Bogurodzicy i Lamencie świętokrzyskim (1)
--------	---

Opis skrócony:	Przeczytamy anonimowy tekst Posłuchajcie bracia miła. Na jego podstawie scharakteryzujemy wizerunek podmiotu lirycznego. Dowiemy się, na czym polega idea compassio. Na zakończenie odpowiemy na pytanie, w jaki sposób jest ona realizowana w analizowanym tekście.
Autor(rzy):	Katarzyna Szymańska
Hasła treści	Lament Świątokrzyski, plakt, compassio, kult maryjny
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

prowadzący powinien pomóc uczniom w momencie lektury tekstu Lamentu wytłumaczyć słowa, które dla współczesnego odbiorcy są niezrozumiałe.

Tytuł:	Matka Boska w Bogurodzicy i Lamencie świętokrzyskim (2)
Opis skrócony:	Przypomnimy sobie teksty Bogurodzicy oraz Lamentu świętokrzyskiego. Porównamy obecne w nich wizerunki Matki Boskiej. Zadamy pytanie o najważniejsze różnice między nimi. Zbadamy analogie w zastosowanej w utworach formie literackiej. Zbudujemy też definicje słownikowe, które będą charakteryzowały omawiane wizerunki.
Autor(rzy):	Katarzyna Szymańska
Hasła treści	Lament świętokrzyski, Bogurodzica, Matka Boska
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Tytuł:	Nasze imiona
Opis skrócony:	Informacja o pochodzeniu imion polskich jest punktem wyjścia do ćwiczeń słownikowych, wyjaśnienia pojęcia etymologia oraz rozmowy o uwarunkowaniach historycznych dziejów imion polskich i współczesnej obyczajowości - stosowania zdrobnień imion w życiu publicznym.
Autor(rzy):	Joanna Zaremba
Hasła treści	dane osobowe, imię, pochodzenie imienia, zdrobnienia, słowniki, etymologia
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	90

Uwagi metodyczne

Zajęcia powinny mieć charakter swobodnej rozmowy o imionach. Ćwiczenia słownikowe można przeprowadzić w grupach (szczególnie rozszyfrowanie skrótów). Jeśli czas na zajęcia będzie zbyt krótki część dotyczącą zdrobnień można przeprowadzić w formie dyskusji.

Tytuł:	Moda na imiona
Opis skrócony:	Na lekcji poznamy przepisy regulujące życie społeczne dotyczące nadawania imion. Lektura tekstu o nadawaniu imion i modzie na imiona będzie punktem wyjścia do ćwiczeń leksykalnych i redakcyjnych.
Autor(rzy):	Joanna Zaremba
Hasła treści	Imię, urzędowy wykaz imion, moda, obyczaje,
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	90

Uwagi metodyczne

Tytuł:	Jan Kochanowski - twórca opiewający stoicki spokój
Opis skrócony:	Poezja Jana Kochanowskiego jest ponadczasowa, a światopogląd poety może być atrakcyjną propozycją dla współczesnego człowieka. Analizując różne teksty kultury, zapoznamy się z biografią twórcy, jego wizerunkiem oraz pieśnią, która stanowi jedną z odpowiedzi Kochanowskiego na pytanie, jak żyć.
Autor(rzy):	Katarzyna Szymańska
Hasła treści	Jan Kochanowski, pieśń, światopogląd, biografia
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	90

Uwagi metodyczne

Porównanie, którego dokonuje uczeń w ramach ostatniego ćwiczenia, powinno zostać sprawdzone przez prowadzącego. Ćwiczenie to może być przeprowadzone w grupach. Warto wspólnie sformułować wniosek podsumowujący omówienie różnych tekstów kultury, w których ujawnia się wizerunek poety.

Tytuł:	Jaki światopogląd proponuje w „Pieśniach” Jan Kochanowski?
Opis skrócony:	Na lekcji poznamy definicję pieśni. Przeczytamy teksty „Pieśni” Jana Kochanowskiego. Wyszukamy informacje w tekście pieśni oraz scharakteryzujemy postawę podmiotu lirycznego. Odtworzymy światopogląd Jana Kochanowskiego i skonfrontujemy go ze swoimi zasadami.
Autor(rzy):	Katarzyna Szymańska
Hasła treści	Jan Kochanowski, pieśń, przerzutnia, światopogląd, składnia
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	90

Uwagi metodyczne

Istotny jest moment wspólnej lektury tekstu, nauczyciel pomaga przełożyć uczniom tekst pieśni,

wyjaśnia niektóre archaizmy.

Tytuł:	O różnych sposobach wyrażania straty. Analiza „Trenu X” Jana Kochanowskiego
Opis skrócony:	Lektura Trenu X Jana Kochanowskiego będzie źródłem refleksji o sposobach wyrażania straty nie tylko w dawnych czasach. Zaproponowane ćwiczenia pomogą Wam poznać cechy gatunkowe trenu i wzbogacić wiedzę o sposobie kreowania podmiotu lirycznego w tekście poetyckim.
Autor(rzy):	Katarzyna Szymańska
Hasła treści	epicedium, epitafium, tren, „Tren X” Jana Kochanowskiego
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	90
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	90

Uwagi metodyczne

Tytuł:	Na czym polega kryzys światopoglądowy poety? (1)
Opis skrócony:	Odpowiemy na pytanie, na czym polegał kryzys światopoglądowy poety. Wiedzy na ten temat poszukamy w Trenie IX Jana Kochanowskiego.
Autor(rzy):	
Hasła treści	tren, kryzys światopoglądowy, Jan Kochanowski, Tren IX
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45

Uwagi metodyczne

Tytuł:	Na czym polega kryzys światopoglądowy poety? (3)
Opis skrócony:	Na lekcji odpowiemy na pytanie, na czym polegał kryzys światopoglądowy poety. Wiedzy na ten temat poszukamy w Trenie XI Jana Kochanowskiego.
Autor(rzy):	Katarzyna Szymańska
Hasła treści	tren, kryzys światopoglądowy, Jan Kochanowski, Tren XI
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45

Uwagi metodyczne

Tytuł:	O różnych sposobach wyrażania straty. Analiza „Trenu X” Jana Kochanowskiego (2)
--------	---

Opis skrócony:	Na zajęciach poznamy kolejny gatunek funeralny - epitafium. Poznamy definicje słownikową pojęcia, poddamy analizie zgromadzone przykłady i zredagujemy teksty epitafiów.
Autor(rzy):	Katarzyna Szymańska
Hasła treści	epicedium, epitafium, tren, „Tren X” Jana Kochanowskiego
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45

Uwagi metodyczne

Uczniowie prezentują napisane epitafia na forum klasy i wzajemnie oceniają.

Tytuł:	Cześćnik i Rejent - charakterystyka fredrowskich postaci. Wprowadzenie.
Opis skrócony:	W ramach zaproponowanej lekcji poznamy fragmenty dramatu Aleksandra Fredry. Scharakteryzujemy postaci, określimy, na czym polegał konflikt między nimi. Wzbogacimy słownictwo, wykonując ćwiczenia leksykalne.
Autor(rzy):	Katarzyna Szymańska
Hasła treści	Aleksander Fredro, „Zemsta”, charakterystyka, Cześćnik, Rejent
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	90

Uwagi metodyczne

Uwagi metodyczne: szczególną uwagę należy zwrócić na słownictwo nazywające cechy bohaterów; istotnym elementem lekcji jest porównanie literackich i filmowych kreacji postaci oraz wprowadzenie pojęć określających filmowe środki wyrazu.

Tytuł:	Cześćnik i Rejent - charakterystyka Fredrowskich postaci (1)
Opis skrócony:	W ramach zaproponowanej lekcji poznamy fragmenty dramatu Aleksandra Fredry. Scharakteryzujemy postacie oraz określimy, na czym polegał konflikt między nimi. Wzbogacimy słownictwo, wykonując ćwiczenia leksykalne.
Autor(rzy):	Katarzyna Szymańska
Hasła treści	Aleksander Fredro, „Zemsta”, charakterystyka, Cześćnik, Rejent
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	90

Uwagi metodyczne

Szczególną uwagę należy zwrócić na słownictwo nazywające cechy bohaterów; istotnym elementem lekcji jest porównanie literackich i filmowych kreacji postaci oraz wprowadzenie pojęć określających filmowe środki wyrazu.

Tytuł:	Cześnik i Rejent - charakterystyka Fredrowskich postaci (6)
Opis skrócony:	Na lekcji podsumujemy charakterystykę Cześnika i Rejenta. Określimy, na czym polegał konflikt między nimi.
Autor(rzy):	Katarzyna Szymańska
Hasła treści	
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	30
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	30

Uwagi metodyczne

Tytuł:	Typy komizmu w „Zemście” Aleksandra Fredry
Opis skrócony:	Przeczytamy fragmenty komedii Aleksandra Fredry. Poznamy definicję komizmu i jego typy (komizm językowy, sytuacji, postaci). Odnajdziemy wymienione rodzaje w tekście Fredry. Na zakończenie zastanowimy się, co ośmiesza autor dramatu.
Autor(rzy):	Katarzyna Szymańska
Hasła treści	Hasła: „Zemsta”, Aleksander Fredro, komizm, komizm językowy, sytuacyjny, postaci, komedia
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Tytuł:	Nazwy miejscowości
Opis skrócony:	Opis skrócony: Nazwy miejscowości mają ciekawą historię. Dlaczego Łódź nosi nazwę kojarzącą się z rzeką? Zapoznaj się z etymologią kilku polskich nazw miejscowych.
Autor(rzy):	Joanna Zaremba
Hasła treści	językoznawstwo, toponomastyka, miejscowości, leksyka
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	90

Uwagi metodyczne

Tytuł:	Portrety psychologiczne bohaterów (1)
--------	---------------------------------------

Opis skrócony:	Przeczytamy fragmenty dramatu Juliusza Słowackiego zatytułowanego Balladyna. Scharakteryzujemy główne postaci, wskażemy, co je wyróżnia i określimy, w jakim związku ze sobą pozostają. Zbadamy też, jaką funkcję w przytoczonej scenie pełnią postaci drugoplanowe. Na zakończenie stworzymy wizerunki głównych bohaterów, które mogłyby pojawić się w realizacji teatralnej.
Autor(rzy):	Katarzyna Szymańska
Hasła treści	Juliusz Słowacki, Balladyna, Alina, Balladyna, Skierka, charakterystyka
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

warto na zakończenie zajęć porównać propozycje uczniów, pracujących nad tym, jak wyobrażają sobie bohaterki i ruch sceniczny. Przy okazji można podkreślić różnice i kontrast w kreacjach obu siostr.

Tytuł:	Dwa światy - rola fantastyki w dramacie Słowackiego (1)
Opis skrócony:	Przeczytamy fragmenty dramatu Juliusza Słowackiego zatytułowanego Balladyna. Poznamy fantastyczne postaci i scharakteryzujemy je. Zastanowimy się także, w czym przejawia się komizm omawianej sceny.
Autor(rzy):	Katarzyna Szymańska
Hasła treści	Juliusz Słowacki, Balladyna, Goplana, Grabiec, Skierka, Chochlik
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Dyskusja dotycząca bohaterów fantastycznych może zostać przeprowadzona najpierw w grupie, a następnie na forum klasy. Można również zastosować metodę śnieżnej kuli - uczeń konfrontuje (negocjuje) swoje zdanie w parze, a następnie - w grupie czterech osób

Tytuł:	Boże Narodzenie (1)
Opis skrócony:	Jak przygotowywali się do Świąt mieszkańcy Lipiec? Jaki nastrój panował we wsi? Zajrzyjmy do Borynów...
Autor(rzy):	Joanna Zaremba
Hasła treści	Boże Narodzenie, obyczaj, tradycja, przygotowania do świąt, „Chłopi”, Reymont
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	30
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45

Uwagi metodyczne

Tytuł:	Boże Narodzenie (2)
Opis skrócony:	Przygotowania do Świąt. Aromat ciasta, zapach choinki, kolorowe lampki. Czas mija, a my niesiemy w sobie pamięć świątecznych przygotowań, tych naszych, rodzinnych. Utrwalmy tę chwilę.
Autor(rzy):	Joanna Zaremba
Hasła treści	Narodzenie, obyczaj, tradycja, przygotowania do świąt, Boże Narodzenie, choinka
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Tytuł:	Boże Narodzenie (3)
Opis skrócony:	Coraz rzadziej wysyłamy pocztą listy i kartki. Świąta są bardzo dobrą okazją, by ten zamierający zwyczaj ożywić i przesłać najbliższym życzenia świąteczne podpisane własnoręcznie.
Autor(rzy):	Joanna Zaremba
Hasła treści	Boże Narodzenie, tradycja, kartki świąteczne, życzenia, adresowanie listów
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

podczas lekcji można wspólnie zredagować kilka formuł życzeń świątecznych - oficjalnych i osobistych.

Tytuł:	Przepisy kulinarne (system miar i wag) (1)
Opis skrócony:	Poznamy polskie potrawy - odświętne i codzienne. Omówimy sposób podawania proporcji produktów w przepisach - dokładny i „na oko”.
Autor(rzy):	Joanna Zaremba
Hasła treści	polka kuchnia, potrawy, przepisy, miary i wagi
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	45
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Różne sposoby określania miar i temperatur: np. miarka, łyżeczka, łyżka, szklanka, dcl, część litra, wagi - np. g, dkg, kg; nieprecyzyjne - np. na oko, do smaku, szczypta, na małym ogniu, w średnio nagrzanym piekarniku, itp.

Tytuł:	Przepisy kulinarne (system miar i wag) (2)
Opis skrócony:	Nie zawsze przepisy kulinarne miały tę samą formę. Jak dawniej opisywano pieczenie szarlotki? Jak przełożyć dawny przepis na język współczesny? Spróbujmy.
Autor(rzy):	Joanna Zaremba
Hasła treści	polska kuchnia, potrawy, przepisy,
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	90
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	120

Uwagi metodyczne

Tytuł:	Cześćnik i Rejent - charakterystyka Fredrowskich postaci (tekst)
Opis skrócony:	Aleksander Fredro „Zemsta” Akt I, scena 7
Autor(rzy):	Katarzyna Szymańska
Hasła treści	Aleksander Fredro, „Zemsta”, charakterystyka, Cześćnik, Rejent, tekst
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Uwagi metodyczne

Tytuł:	Dwa światy - rola fantastyki w dramacie Słowackiego (tekst)
Opis skrócony:	Juliusz Słowacki Balladyna akt I, scena II (fragmenty)
Autor(rzy):	Katarzyna Szymańska
Hasła treści	Juliusz Słowacki, „Balladyna”, tekst
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60
Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	60

Uwagi metodyczne

Tytuł:	Portrety psychologiczne bohaterów (tekst)
Opis skrócony:	Juliusz Słowacki Balladyna akt I, scena III (fragmenty)
Autor(rzy):	Katarzyna Szymańska
Hasła treści	Juliusz Słowacki, „Balladyna”, tekst
Szacowany MINIMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	

Szacowany MAKSYMALNY czas na realizację treści atomu (w minutach)	
---	--

Uwagi metodyczne
